

РЕГІОНАЛЬНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК: СУТНІСТЬ, СУБ'ЄКТИ, ЦІЛІ ТА ПРІОРИТЕТИ

БОЙЧЕНКО В. С.

Запоріжжя

У результаті економічного розвитку країни на зміну управління функціонуванням приходить управління розвитком. Джерелом ж розвитку, як відомо, є протиріччя, які рано чи пізно приводять до трансформації в нову якість. Але система завжди прагне до стабільності, тому необхідний певний чинник. Таким чинником служать інновації, які є головною передумовою формування його інноваційного середовища – одне з важливих питань у комплексному соціально-економічному розвитку регіону. У зв'язку з цим інноваційний розвиток необхідно розглядати саме на регіональному рівні. Розвиток регіону на основі інновацій є найважливішим чинником його конкурентоспроможності, а соціально-економічний розвиток регіону є результатом його конкурентоспроможності.

Інноваційність регіону – це його здатність до самовідновлення, адаптації до змін і генерування науково-технічного прогресу. Світовий досвід показує, що сталий розвиток виробництва та підтримка його конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі залежить не стільки від ресурсних можливостей, скільки від інновацій.

Останнім часом посилилася увага економістів до проблем інноваційного менеджменту, що пояснюється не тільки світовими економічними тенденціями, але й суто регіональними економічними проблемами.

Так, проблемами регіонального розвитку присвячені дослідження таких українських та російських науковців, як Долішній М., Масловська Л. [1], Євдокименко В. [2], Беленський П. [3], Зінченко В. [4], Тихомиров С. [5], Попович З. [6], Бутко М. [7], Жихор О. [8], які мають теоретичну та практичну цінність.

Об'єктом дослідження є регіональний інноваційний розвиток. *Предметом* дослідження є методичні заходи регіонального інноваційного розвитку.

Метою даної статті є виявлення сутності, суб'єктів, принципів та цілей регіонального інноваційного розвитку. Для вирішення поставленої мети дослідження використовується ряд загальнонаукових методів дослідження: при аналізі літератури застосований діалектичний метод; при дослідженні досягнень сучасної світової економічної науки, що стосується регіонального інноваційного розвитку, використано системний аналіз.

Дослідження теоретико-методологічних засад регіонального інноваційного розвитку передусім вимагає з'ясування низки термінів таких, як: «розвиток», «інновація», «регіон», «регіональний розвиток», «інноваційний розвиток».

Дослідивши та проаналізувавши існуючі в економічній літературі визначення поняття «розвиток», було встановлено, що це якісна та (або) кількісна зміна суті, якостей, властивостей явища, предмета або об'єкта, у результаті чого виникає більш ідеальне, сучасне, нове, удосконалене, прогресивніше явище, предмет або об'єкт.

Також у дослідженні було розглянуто поняття інновації. У цілому щодо змісту цього поняття у фахівців існують два підходи. Перший підхід полягає в розумінні інновації як процесу, а другий – як продукту. Так, проаналізувавши основні визначення цього поняття, можна зробити висновок, що найоптимальнішим для практичного використання є такий підхід до визначення інновацій, який враховує науково-технічний та економічний аспекти, зважаючи на визначальну роль науково-технічних проблем у вирішенні соціально-економічних, господарських завдань як на підприємствах, так і в народному господарстві в цілому. Опираючись на встановлене законодавством визначення та виділивши спільні точки зору на поняття інновації у різних вітчизняних і зарубіжних науковців, можемо конкретизувати визначення інновації. Отже, під інновацією розуміється результуючий підсумок наукових досліджень та дослідницько-конструкторських розробок, якими, у свою чергу, є вдосконалені та новостворені конкурентоспроможні технології, раціоналізаторські науково-технічні рішення, послуги або продукція, що сприяють одержанню економічного, соціального, політичного, екологічного, науково-технологічного або іншого виду ефекту та в цілому підвищують якість життя. Тобто, інновації сьогодні – найефективніший засіб науково-технологічного розвитку країни, забезпечення сильних ринкових позицій та суттєвих конкурентних переваг.

У свою чергу, поняття регіон використовують різні науки для виокремлення територіальних частин держави за певною ознакою. В економічній науці можна виділити два підходи до цього поняття: регіон як економічна система і регіон як соціально-економічна система. Так, узагальнивши існуючі в економічній літературі основні підходи до визначення поняття «регіон», сформовано таке бачення цього поняття, яке базується на узагальненні та систематизації його ознак. Таким чином, регіон – це територіально-адміністративна одиниця, яка має своєрідне, притаманне саме їй, історичне, культурне та демографічне середовище, яке характеризується певними галузями господарства, соціальною інфраструктурою та функціональними особливостями.

Відмічено, що визначення понять розвиток регіону та регіональний розвиток є різними, тобто, їх аналіз теж необхідно розглядати з різних позицій. Під розвитком регіону розуміється розвиток кожної окремої територіальної одиниці в часі. У свою чергу, регіональний розвиток є більш узагальнюючим і системним поняттям, який характеризує функціональні елементи й відношення між ними для досягнення збалансованого розвитку не тільки усього регіону, а й держави в цілому. Аналіз цього поняття передбачає дослідження розвитку окремого регіону стосовно інших [3, с. 9]. Так, проаналізувавши існуючі в літературі визначення поняття регіонального

розвитку, визначено, що під цим поняттям можна розуміти якісну зміну суті будь-якого потенціалу регіону (економічного, соціального, політичного, екологічного, науково-технологічного та ін.), яке у результаті призводить до підвищення якості життя людини.

Також було розглянуто таке поняття, як «інноваційний розвиток», підходи до визначення якого у різних науковців різні. Визначено, що інноваційний розвиток характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів розвитку. Так, виходячи з проведеного аналізу наукових джерел, інноваційний розвиток – це безперервний процес якісних та (або) кількісних змін результатів наукових досліджень та дослідницько-конструкторських розробок, які сприяють безперервному науково-технологічному розвитку та дозволяють своєчасно реагувати на виклики суспільних потреб.

Таким чином, аналіз таких термінів, як: «розвиток», «інновація», «регіон», «регіональний розвиток», «інноваційний розвиток», які є теоретико-методологічними засадами розгляду регіонального інноваційного розвитку, дозволив перейти до детального розгляду саме цього поняття.

За визначенням Зінченко В., регіональний інноваційний розвиток – це «система взаємопов'язаних концептуальних положень про пріоритетні напрями інноваційного розвитку регіону з метою розв'язання довгострокових завдань, забезпечення комплексного територіального управління і розміщення продуктивних сил» [4, с. 30].

Згідно з визначенням Тихомирова С., інноваційний розвиток регіону – це «цілеспрямований і керований процес змін в різних сферах життя, спрямований на досягнення високої якості життя на території регіону, з найменшим збитком для природних ресурсів і найбільшим рівнем задоволення поточних і перспективних колективних потреб населення та інтересів держави». На думку автора, до суб'єктів інноваційного розвитку регіону можна віднести учасників, відображених на *рис. 1*.

Попович З. стверджує, що «регіональний інноваційний розвиток являє собою «об'єктивну необхідність для усталеного економічного зростання. Усі інші шляхи можуть призвести лише до стагнації і закріплення за країною статусу постачальника сировини на світові ринки. Впровадження інновацій може відбуватися передусім у галузях, які відповідають поточній експортній спеціалізації країни, а також в інфраструктурі, у виробництві продукції для потреб внутрішнього ринку і меншою мірою – ринку країн СНД». На його думку, саме це визначить основні характеристики інноваційного розвитку України в найближчому майбутньому [6, с. 47].

Бутко М. стверджує, що інноваційний розвиток регіону схематично можна виразити як модель перспективного розвитку регіону (*рис. 2*), що являє собою складний механізм, який постійно розвивається.

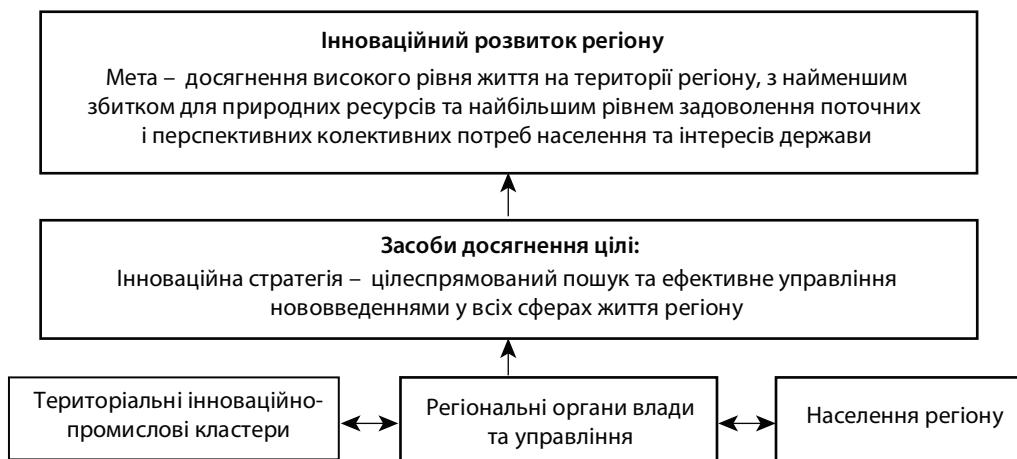

Рис. 1. Цілі та учасники інноваційного розвитку регіону [5, с. 36]

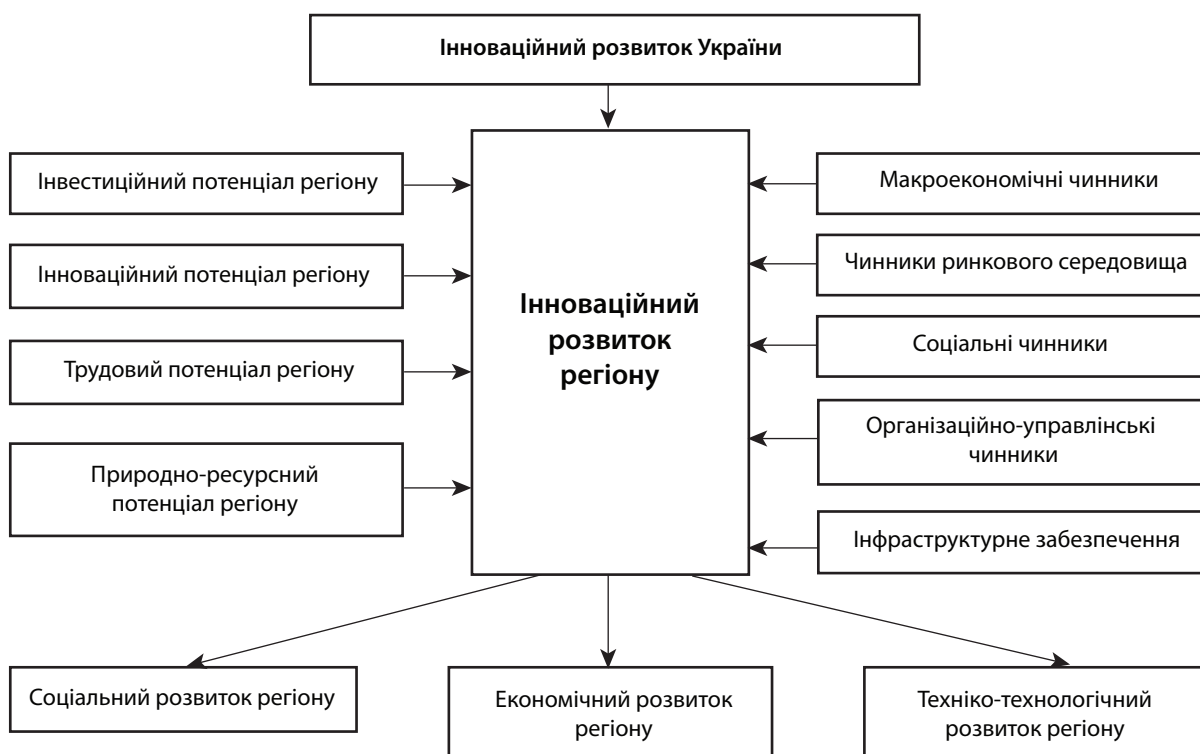

Рис. 2. Модель інноваційного розвитку регіону [7, с. 393 – 394]

Проаналізувавши дані рис. 2., можна зробити висновок, що на становлення інноваційного розвитку регіону великий вплив, з одного боку, справляють чинники, а також інфраструктура забезпечення. З другого боку, інвестиційний, трудовий і природно-ресурсний потенціали регіону, які виступають певною регіональною сукупністю, що за позитивних внутрішніх і зовнішніх обставин може бути спрямована на реалізацію нововведень.

Також слід виділити три рівні принципів інноваційного розвитку регіону, дотримання яких забезпечуватиме її ефективність для досягнення збалансованого динамічного розвитку регіону:

Загальні принципи регіональної політики: легітимність, об'єктивність, цілеспрямованість, відповідальність, партнерство, поєднання інтересів, наукова обґрунтованість, прозорість та публічність, ефективність.

Принципи регіонального розвитку: спільне бачення, системність, альтернативність, гнучкість, провідна роль інноваційної діяльності, відповідальність.

Принципи інноваційної діяльності: безперервність, зворотній зв'язок, врахування особливостей регіонів, співробітництво, інтегрованість, довгостроковість, концентрація.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідивши та проаналізувавши усі вищезгадані визначення термінів «розвиток», «інновація», «регіон», «регіональний розвиток», «інноваційний розвиток» та «регіональний інноваційний розвиток», цілі та принципи останнього, можна зробити висновок, що регіональний інноваційний розвиток – це безперервний процес якісних та (або) кількісних змін будь-

якого потенціалу регіону щодо результатів виконання наукових досліджень і проектно-конструкторських робіт, які орієнтовані на вирішення науково-технічних, соціально-економічних та екологічних проблем національного та регіонального рівнів. Завдяки інноваційному потенціалу регіону створюється конкурентноспроможна продукція та визначається здатність регіону розвиватися в майбутньому.

Тому метою подальших наукових досліджень має стати визначення сучасних наукових концепцій факторного забезпечення регіонального інноваційного розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Масловська Л.** Теоретико-методологічний підхід до оцінки пропорційності і збалансованості регіонального розвитку України / Л. Масловська // Регіональна економіка.– 2005.– № 1.– С. 90 – 95.
2. **Євдокименко В.** Стратегія соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці, кон-

цептуальний підхід у сучасних умовах / В. Євдокименко // Регіональна економіка.– 2004.– № 2.– С. 104 – 117.

3. **Беленський П.** Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку економіки України / П. Беленський, О. Другов // Регіональна економіка.– 2006.– № 4 (42).– С. 7 – 17.

4. **Зинченко В. И.** Менеджмент качества в инновационных процессах / В. И. Зинченко // Инновации.– 2006.– № 1.– С. 28 – 32.

5. **Тихомиров С. А.** Инновационное направление регионального развития / С. А. Тихомиров, Д. В. Проскура // Инновации.– 2005.– № 7.– С. 31 – 36.

6. **Попович З.** Економічне зростання і перспективи інноваційного розвитку / З. Попович // Економіка України.– 2004.– № 12.– С. 41 – 47.

7. **Бутко М. П.** Регіональне управління: інноваційний підхід [Текст]: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Бутко, О. О. Зеленська, С. М. Зеленський та ін.– К.: Знання України, 2006.– 560 с. – ISBN 966-316-141-8.